

מנשרתחן שלמה

עיונים ופנינים בפרשה מבית מדרשו ושיעוריו של
הגאון הניקא רבינו שלמה יהודה בארי שליט"א

תש"ן
99

פרשת ראה

אֱלֹהִים-לְשַׁבְּתוֹ אָף ה' יִשְׁכֵּן לְנֶצְחָן, שִׁבְשַׁעַה שְׁבַע הַקֶּבֶ"ה לִיתֵן תּוֹרָה בְּסִינַי בֵּא הַר תְּבוֹר מִבֵּית אֱלִים וְכִרְמֵל מֵאֲסַפְמִיָּא, זֶה אוֹמֵר עַל־הַתּוֹרָה נִיתַנְתּוּ וְזֶה אוֹמֵר עַל־הַתּוֹרָה נִיתַנְתּוּ, עַד שֶׁאָמַר הַקֶּבֶ"ה הוּא 'לְמָה תִּרְצָדוֹן הָרִים גְּבֻנָיִם', שֶׁאָף שְׂכּוֹלְכֶם 'הָרִים' טוֹבִים, כּוֹלְכֶם 'גְּבוּנָיִם' וְבַעֲלֵי מוֹמִין כִּי נַעֲשֶׂה עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים עַל רֵאשִׁיכֶם כְּמִ"ש 'אֱלֹהֵיהֶם עַל הָהָרִים הָרְמָיִם', אֲבָל עַל סִינַי שֶׁלֹּא נַעֲשֶׂה עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים עֲלָיו נֹאמַר 'הָהָר חֲמַד אֱלֹהִים-לְשַׁבְּתוֹ'. וּמִסִּיִּים הַמְדַרְשׁ, שֶׁאֵעִפ־כִּי נֹאמַר 'אָף ה' יִשְׁכֵּן לְנֶצְחָן' בְּבֵית עוֹלָמִים. וְבִיָּאֵר בְּנִזְר הַקּוֹדֵשׁ (שם), שֶׁאָף שֶׁהַר הַמְּוֹרִיָּה גַם הוּא מֵהָרִים הָרְמָיִם, הוּא נִשְׁמַר בְּהַשְׁגַּחַת ה' שֶׁלֹּא נַעֲבַד בּוֹ עִ"ז, אוֹ שֶׁמִּצַּד תּוֹקֵף קְדוּשַׁתוֹ בְּהִיּוֹתוֹ מְכוּוֹן כִּלְפֵי מִקְדָּשׁ שְׁלֹמַעֲלָה, לֹא קִיבַל טוֹמְאָה מְטוֹמְאָת עִ"ז, וְלִכֵּן נִבְנְה עֲלָיו הַמִּקְדָּשׁ בְּיַמֵּי שְׁלֹמֹה. עוֹד בִּיָּאֵר, שֶׁזֶהוּ עַל מִקְדָּשׁ הַעֲתִיד לְבוֹא, שִׁיְהִיֵּה אֵז נַחְמָה לְהַר תְּבוֹר וְכִרְמֵל, כְּמוֹבָא בְּפִסְקִיתָא דְרַב כְּהֵנָא (פִּיֶּסְקָא כ.א.ד.) שֶׁעֲתִיד הַקֶּבֶ"ה לְהִבְיָאֵם יַחַד עִם הָרִים הַרְמָיִם וְלִבְנוֹת הַמִּקְדָּשׁ עֲלֵיהֶם, כְּמִ"ש 'בְּמִיכָה (ד, א) 'וְהָיָה בְּאַחֲרֵית הַיָּמִים יִהְיֶה הָרַבִּית הַר בְּיַת ה' נְכוֹן בְּרֵאשׁ הָהָרִים, וְנִשְׂאָה הוּא מְגֻבְעוֹת'.

אֵעִפ־שֶׁעֲבָדוּ עִ"ז בְּרֵאשׁ הַר כְּרִמְל וְהַר תְּבוֹר, לְעֲתִיד לְבוֹא יִבְנֶה עֲלֵיהֶם הַמִּקְדָּשׁ

ובספר דברי יואל (פ' ויצא, עמ' נד) הביא בזה את דברי הגמ' במסכת מגילה (דף ו' ע"א) עה"פ בזכריה (ט, ז) "וְהִסְרֹתִי דְמִיּוֹ מִפְּיּוֹ וְשִׁקְצִיּוֹ מִבִּין שְׁנָיו, וְנִשְׂאָר גַּם הוּא לְאֱלֹהֵי-נֹ, וְהָיָה כְּאֵלֶיךָ בִּיהוּדָה וְעִקְרוֹן כִּיבוֹסִי", ש'דְמִיּוֹ וְשִׁקְצִיּוֹ' אֵלוּ בְּתֵי עִ"ז שֶׁבְּאֲדוֹם שִׁתְּבַטְלוּ לְעֲתִיד לְבוֹא, וְנִשְׂאָר גַּם הוּא לְאֱלֹהֵינֹי אֵלוּ בְּתֵי כְּנַסְיוֹת וּבְתֵי מְדֻרָּשׁוֹת שֶׁבְּאֲדוֹם, וְהָיָה כְּאֵלֶיךָ בִּיהוּדָה וְעִקְרוֹן כִּיבוֹסִי' (-ירושלים), אֵלוּ 'תְּרַאטְרִיּוֹת וְקִרְקִסִיּוֹת' שֶׁבְּאֲדוֹם שֶׁעֲתִידִין שְׂרֵי יְהוּדָה לְלַמֵּד בְּהַן תּוֹרָה בְּרַבִּים בִּירוּשָׁלַיִם. וּבְתוֹסַפּוֹת (שם) הִבְיָאוּ בְּשֵׁם יֵשׁ מְפֻרָּשִׁים שֶׁהֵם בְּתֵי עִ"ז שֶׁל אֲדוֹם, וְדַחוּ פִירוּשׁ זֶה, מִשּׁוֹם שֶׁקִּשָּׁה לֹאמַר שֶׁיִּלְמְדוּ תּוֹרָה בְּאוֹתוֹן מְקוֹמוֹת מְטוֹנְפוֹת, אֲלֵא וְדֹאֵי לְשִׁמְמָה יֵהֵא בְּמַהֲרָה בְּיַמֵּינוּ.

וביאר הדברי יואל, שכעת אף אחר שמאבדים הע"ז ומשרשרים אחריה, עדיין יש זכר ורושם של טומאת הע"ז, והוא מאוס לגבוה, ולכן לא היו ראויים הר הכרמל ותבור שתינתן עליהם התורה. אבל לעתיד שתבטל רוח הטומאה מן העולם, יהיה נאבד זכר ורושם טומאת הע"ז לגמרי, וכבר לא יהיה מאוס לגבוה כלל, ואז יהיו ראויים שיבנה בית המקדש עליהם.³

בדור המדבר היה ידוע לישראל ולכל האומות כולם מקום המקדש פי אם אֵל הַמְּקוֹם אֶשֶׁר יִבְחַר ה' אֱלֹהֵיכֶם מִכָּל שְׁבִטֵיכֶם לְשׁוֹם אֶת שְׁמוֹ שֶׁם לְשִׁכְנוֹ תִּדְרָשׁוּ וּבָאֵת שְׁמָה (יב, ה). בִּיָּאֵר רַבִּינוּ בַּחֲיִי בְּשֵׁם הַרְמָב"ם בְּסִפְרֵי הַמּוֹרָה (ח"ג, פֶּרֶק מה), שֶׁהַמְּקוֹם הַזֶּה הוּא הַר הַמְּוֹרִיָּה, שֶׁהִיָּה נוֹדַע וּמְפּוֹרָסֵם מֵעַלְתוֹ בְּאוֹמוֹת כְּפִי שֶׁקְּבִלוּ מֵאֲבוֹתֵיהֶם, וְכִ"ש שֶׁנוֹדַע לְיִשְׂרָאֵל בְּמַדְבַּר, כִּי הָיוּ יוֹדְעִים זֹאת מִן הָאֲבוֹת, כִּי שֵׁם הִיָּה עֲקֵדַת יִצְחָק, וְשֵׁם בְּנֵה נַח אֶת הַמְּזוֹבָב וְעוֹד (כְּמוֹבָא בְּרַמְב"ם בְּהַלְכוֹת בֵּית הַבְּחִירָה פֶּרֶק ב'), וְמָה שֶׁסַּתֵּם הַכְּתוּב 'אֵל הַמְּקוֹם' וְלֹא אָמַר בְּפִירוּשׁ שֶׁהוּא הַר הַמְּוֹרִיָּה הַנוֹדַע וְהַמְּפּוֹרָסֵם לְכָל, הוּא מְפִינֵי ג' סִיבוֹת: א. כְּדִי שֶׁלֹּא יִדְעוּ הָאוֹמוֹת שֶׁשֵׁם הַתְּפִילָּה מְקוּבַּלַת וְהַקְּרַבְנוֹת שֵׁם לְרַצוֹן, וְאֵז יִרְצוּ כָל אוֹמָה וְאוֹמָה לְהַחֲזִיק בּוֹ וְתִרְבֶּה הַמְּרִיבָה וְהַהֲרִיגָה בֵּין הָאוֹמוֹת. ב. שֶׁלֹּא יִדְעוּ הַכְּנַעֲנִיִּים יוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ שֶׁעֲתִידִין יִשְׂרָאֵל לִירֵשׁ אֶת אֶרֶץ וְלַעֲבֹד הַשִּׁי"ת וְלַהֲקָרִיב קִרְבְּנוֹתֵיהֶם בְּאוֹתוֹ מְקוֹם, כִּי אֵז הוּא מִשְׁחִיתֵים אוֹתוֹ בְּכָל הַיָּמִים שֶׁהֵם יְכוּלִין. ג. כְּבִדִי שֶׁלֹּא תִיפּוֹל מַחְלֻקַת קוֹטְטָה בֵּין הַשְּׁבִטִים, כְּשִׁירְצָה כָל אֶחָד שִׁיְהִי הַמְּקוֹם הַהוּא בְּנַחְלָתוֹ.⁴

בכל יום ויום צריך האדם לברור דרכו על פי רצונו יתברך **רָאָה אֲנִי נִתְּן לְפָנֶיכֶם הַיּוֹם בְּרָכָה וּקְלָלָה** (יא, כו). בְּסִפְרֵי קוֹל אֱלִיָּהוּ מוֹבָא מֵהַגְר"א בִּיָּאוֹר נִפְלֵא עַל פֶּסוּק זֶה, שֶׁלִּכֵּן לֹא נִקְט 'נִתְּנִי' בְּלִשׁוֹן עֵבֶר, כְּדִי שֶׁלֹּא יִטְעַה אָדָם לֹאמַר שֶׁהַבְּחִירָה לִילֵךְ בְּדֶרֶךְ טוֹב נִיתְּנָה לוֹ דוֹקָא בְּתַחֲלִיל הַבְּחִירָה, אֲבָל כֹּאשֶׁר כָּבַר בִּירַר לוֹ דֶּרֶךְ לֹא טוֹב, אִין לוֹ תִקְנָה אָף אִם בִּירַר לוֹ אַח"כ דֶּרֶךְ הַטוֹב, לִכֵּן אָמַר הַכְּתוּב 'נִתְּנִי בְּלִשׁוֹן הוֹוֶה, לֹאמַר שֶׁבְּכָל יְמֵי הָאָדָם, אִפְּלוּ עַד יוֹם הַמִּיתָה, יֵשׁ לוֹ בְּרִירָה לְבַחֹר בְּדֶרֶךְ הַטוֹב'. וְאִם יֹאמַר הָאָדָם, מָה תִקְנָה יֵשׁ לִי אִם הֵייתִי רֹשַׁע עַד הֵנָּה, וְמָה אַעֲשֶׂה עִם הַעֲבִירוֹת שֶׁעָשִׂיתִי, לִכֵּן אָמַר הַכְּתוּב 'הַיּוֹם', שֶׁהַבְּעַל תְּשׁוּבָה הוּא כְּקוֹטֵן שְׁנוּלָד, רַק שִׁיעֲשֶׂה אַח"כ תְּשׁוּבָה וְיִלֵךְ בְּדֶרֶךְ הַטוֹב מִכֵּאֵן וְלַהֲבֵא. וְאִם עוֹד יֹאמַר הָאָדָם, מָה אַעֲשֶׂה עִם הַיְצִיָּה"ר שֶׁכּוֹפֶה אוֹתִי, לִכֵּן אָמַר הַכְּתוּב 'אֲנִיכִי', פִּירוּשׁ אֲנִיכִי אֵהִיָּה עִמָּךְ וְאֵל תִּירָא מִן הַיְצִיָּה, כְּמוֹבָא חֲז"ל בְּמַסְכַּת סוֹכָה (בֶּדֶף נב ע"א) שִׁיְצַרוּ שֶׁל אָדָם מִתְּגַבֵּר עֲלָיו בְּכָל יוֹם וְהַקֶּבֶ"ה עוֹזְרוֹ. וְאָמַר עוֹד 'לְפָנֶיכֶם', לֹאמַר שֶׁאִין בְּזֵה טוֹבָה אֲלֵא בְּעִבּוּרְכֶם, כִּי כָל מַגְמַתִּי לְטוֹבְתְכֶם בְּלִבְד. וְאָמַר עוֹד 'רָאָה' בְּלִשׁוֹן יַחֲדִיד וְלֹא 'רָאוּ' בְּלִשׁוֹן רַבִּים, שֶׁלֹּא יֹאמַר הָאָדָם שֶׁזֶהוּ כְּשִׁישׁ עֵוֹלָם צְדִיקִים וְהוֹלְכִים כּוֹלֵם בְּדֶרֶךְ הַטוֹב, אֵז אוֹכֵל לְבַחֹר בְּדֶרֶךְ הַטוֹב, אֲבָל כַּעַת שֶׁאִין הוֹלְכִים כָּל הָעוֹלָם בְּדֶרֶךְ הַטוֹב, כִּיֵּצֵד אוֹכֵל לְבַחֹר דֶּרֶךְ הַטוֹב לַעֲצִמִי לְבַד, וְמָה אַעֲשֶׂה כִּנְגַד כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם, לִכֵּן אָמַר הַכְּתוּב 'רָאָה' לְפָנֶיךָ וְאֵל תִּשְׁגִּיחַ עַל הָעוֹלָם.

דרך עבודת ה' לבלי ללחום כל הזמן על דבר אחד בדווקא אֲבָד תִּאֲבָדוֹן (יב, ב). פִּירוּשׁ "אֲבָד" וְאַחַר כֵּךְ 'תִּאֲבָדוֹן' מִכֵּאֵן לְעוֹקֵר עֲבוֹדָה זָרָה שֶׁצָּרִיךְ לְשַׁרְשׁ אַחֲרֶיהָ, וְהוּא מְדַבְּרֵי הַגַּמ' בְּמַסְכַּת עִ"ז (בֶּדֶף מה ע"ב), וְשֵׁם לְמַדָּה הַגַּמ' עוֹד מְפַסְקוֹ זֶה (אֱלִיבָא דְרַבִּי יוֹסִי בַר יְהוּדָה) שֶׁתַּחֲלִיָּה צְרִיכִים יִשְׂרָאֵל לְגַדַּע הַעִ"ז, וְאַח"כ לְכַבּוֹשׁ אֶת הָאָרֶץ, וְלֵאחֲרָי הַכִּיבוּשׁ צְרִיכִים שׁוֹב לְבַעַר הַעִ"ז לְגַמְרֵי. וְבִיָּאֵר זֹאת אֲמַרִי אֲמַת (לִיקוּסִים, פֶּד ע"ב) עַל פִּי מָה שֶׁלְּמַד רַבִּי בּוֹנֵם מְפַשִּׁיחָא מְנַפּוּלִיוֹן, שֶׁהַמְצִיא תַחְבּוּלָה בְּתַכְסִּיסֵי מַלְחָמָה, שֶׁלֹּא לְצוֹר בְּמַלְחָמָה עַל אֵיזָה מְבַצֵּר עִם כָּל אֲנָשֵׁי הַצְּבָא עַד שִׁיכְבּוּשׁוּהוּ כְּפִי שֶׁהָיוּ נוֹהֲגִים עַד יַמֵּינוּ, אֲלֵא הִיָּה מְעַמִּיד כְּמָה גְדוּדִים מְסַבִּיב לְמַבְצֵר שִׁיְצוּרוֹ עֲלָיו עַד שִׁיכְבּוּשׁוֹ, אֵעִפ־שֶׁלֹּא יַעֲשׂוּ זֹאת עַל צַד הַיְחִיּוֹת טוֹב, וְלֹא הִיָּה אֲצִלוּ עֵיקֵר אֲלֵא לִילֵךְ וְלַהֲתַקְדֵם בְּשַׁעֲרֵי הַמַּלְחָמָה עִם רוֹב אֲנָשֵׁי הַצְּבָא וְלַכְּבוֹשׁ שְׂאֵר הַמְּדִינָה. וְלַמַּד מִכֵּן רַבִּי בּוֹנֵם לְעֲבוֹדַת ה', שֶׁאִין לְלַחֹם כָּל הַזְּמַן עַל דְּבַר אֶחָד, אֲלֵא לְהַעֲמִיד מַגֵּן וּמְצוֹר, וְלִילֵךְ לְדַבֵּר אַחֵר.

לֹא הָיוּ רְאוּיִם הַר כְּרִמְל וְהַר תְּבוֹר שֶׁתִּינָתֵן תּוֹרָה עֲלֵיהֶם מִפְּנֵי שֶׁנַּעֲשֶׂה עִ"ז בְּרֵאשִׁיָּהֶם

אֱלֹהֵיהֶם עַל הָהָרִים הָרְמָיִם וְעַל הַגְּבְעוֹת וְתַחַת כָּל עֵץ רַעֲנָן (יב, ב). בְּמַסְכַּת עִ"ז (בֶּדֶף מה ע"א) מוֹבָא בְּמִשְׁנֵה דְבַרֵי רַבִּי עֲקִיבָא, שֶׁלִּימַד בְּזֵה הַקֶּבֶ"ה לְיִשְׂרָאֵל, שֶׁבְּכָל מְקוֹם שִׁיְמַצְאוּ הַר גְּבוּהָ, וְגַבְעָה נִשְׂאָה, וְעֵץ רַעֲנָן, יִדְעוּ שִׁישׁ שֵׁם עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים, וְיִאֲבָדוּ אוֹתָהּ וְיִשְׁרְשׁוּ אַחֲרֶיהָ. וְהִבְיָאוּ תוֹסַפּוֹת (שם, ד"ה כל) מִירוּשָׁלַמִי עִ"ז (פ"ג ה"ה) שֶׁאָף שֶׁלְפִי זֶה הִיָּה צָרִיךְ לְכַאוֹרָה לְהִיּוֹת הַר הַמְּוֹרִיָּה מֵאִסוֹ לְגָבוּהָ, מ"מ כִּיּוֹן שֶׁנִּבְנְהָה עַל פִּי נְבוּאָת גַּד הַחֲזוֹה"ג הוֹתֵר הַדְּבַר. וְבִיָּאֵר הַיִּשְׁמַח מִשֶׁה (בפ' וירא, דף מה ע"ב), שֶׁמֵּאַחַר שֶׁהַר הַמְּוֹרִיָּה הוּא בֵּית עוֹלָמִים, וְלֹא יִתְּנֵן הֵיטֵר עַל פִּי נְבִיאֵי אֱלֹא לְשַׁעֲתוֹ בְּלִבְד כְּמוֹבָא בְּרַמְב"ם (בפ"ט מֵהַלְכוֹת יְסוּדֵי הַתּוֹרָה ה"א), לִכֵּן צָרִיךְ לֹאמַר שֶׁנְבוּאָת גַּד הֵיטֵה שֶׁהַר הַמְּוֹרִיָּה לֹא נַעֲבַד. וְכָבַר מְבוֹאֵר כֵּן לְהַדִּיא בִּילְקוּט מַעַם לּוֹעַץ (פ' ראה, עמ' תרו), וְכֵן מוֹבָא בְּמַדְרַשׁ (ב"ר צט, א) עה"פ בְּתַהֲלִים (סח, ז') "לְמָה תִּרְצָדוֹן הָרִים גְּבֻנָיִם, הָהָר חֲמַד

¹ ובזה ביאר מו"ר את הפסוק במשלי (יד, יב) "יש דרך ישר לפני איש, ואחריתה דרכי מות", שיש אשר יבחר האדם דרכו הנראית לו על פניו כדרך ישרה, ולאחר שכבר הוקבע בדרכו אינו סר ממנה אף כאשר נוכח בחוש ש'אחריתה דרכי מות', וזהו מפני שאינו עוסק לבחון דרכו בחשבון הנפש תמידי שתהיה כ'רצונו יתברך באמת.
² כמ"ש (בשמואל ב' כד, יח-טו) "וַיָּבֵא גַד אֶל דָּוִד בַּיּוֹם הַהוּא וַיֹּאמֶר לוֹ עֲלֵה הָקֵם לְה'

מִזְבַּח בְּגֵרֹן אֲרוֹנָה הַבְּסִי. וַיַּעַל דָּוִד כְּדָבַר גַּד כְּאֵשֶׁר צִוָּה ה'." והביא מוקנה הישמח משה בספר תפלה למשה על תהלים (מזמור סח שם), שהר הבית לא ידחה, אלא שהוא יהיה נישא מעל תבור כרמל וסיני, ועליו יבנה המקדש, וזהו שנאמר 'יהיה הר בית ה' נכון בראש ההרים'.
³ כאשר באמת מובא במדרש (בב"ר צט, א) שהתקוטטו השבטים על כך, והוא לפי מאן דאמר במסכת יומא (יב ע"א) שירושלים נתחלקה לשבטים.

להשית יכולים להגיע למקום המקדש, ולא באופן אחר, ודווקא על ידי דוד המלך ע"ה ובעיניו שהתענה לכבוד בורא עולם. ולכן לא רצה הקב"ה לגלות מקודם מקום המקדש, כדי להראות שלגילוי המקום צריך שיהיה דור מתוקן ששייך להם על ידי קדושה וטהרה.

אם היו כל ישראל מתפללים ומבקשים על בנין המקדש היתה כבר באה הגאולה ונבנה המקדש

וכבר ביאר כן בתפארת שלמה (פ' ראה, עה"פ לשכנו תדרשו), שלכן לא פירש משה רבינו ע"ה היכן המקום אשר יבחר ה', כי עיקר ענין השראת השכינה בביהמ"ק נעשה ע"י התפילות ורצונות טובות של ישראל, שימשיכו וירידו אורות העליונים ברצונם הטוב ומחשבתם הקדושה ויושפעו להשרות שכינתו הקדושה בתחתונים, וזה הענין והטעם שנתעכב בנין הבית בתחלה אחרי יבאתם של ישראל לארץ יותר מארבע מאות שנה עד ימי דוד, כי עד העת ההיא לא מלאו התפלות והרצונות של בני ישראל להיותם ראויים לבנין הבית. וביאר עוד, שלכן צריך לבקש על דוד המלך ע"ה כמ"ש (בהושע ג, ה) "וּבְקִשׁוּ אֶת ה' אֱלֹהֵיהֶם וְאֵת דָּוִד מֶלֶכָם", כי עד שלא ימלאו התפלות והבקשות על דוד, עדיין לא נולד משיח צדקנו ולא בא העת לחננה, כי דוד הוא מידת מלכות שהוא בחינת בית המקדש, ולכן כאשר בא דוד נתעורר אחריו מיד בית המקדש. ואף בימי דוד לא התעורר גילוי המקדש אלא כאשר אמר (במזמור קכב) "שִׁמְחֵתִי בְּאֲמָרִים לִי בֵּית ה' נִלְךְ", שראה כולם רוצים ומצפים לבית ה', שעי"ז נודע לו מיד המקום. וסיים התפארת שלמה, שזהו שנאמר "לְשִׁכְנוֹ תִדְרְגֵנוּ וּבָאתָ שְׁמָה", פירוש, אם לשכנו תדרשו ותבקשו פניו, אז תזכה וּבָאתָ שְׁמָה, וּבָאתָ שְׁמָה, וכמ"ש בירמיהו (ל, ז) "צִיּוֹן הִיא דִרְשׁוּ אֵין לָהּ", מכלל דבעיני דרישה כמו שאמרו במסכת סוכה (בדף מא ע"א). ואם היו כל בני ישראל מבקשים על דבר זה, היה מקויים בהם וּבָאתָ שְׁמָה, ומיד היתה באה הגאולה במהרה בימינו.

בימי דוד נעלם מקום המקדש ולא מצאו דוד כי אם לאחר עינוי גדול אמנם בימי דוד נעלם מקום המקדש ולא מצאו דוד אלא לאחר עינוי גדול, כמובא להדיא במסכת זבחים (בדף נד ע"ב) שהוצרך דוד לדון בדבר עם שמואל הנביא עד שהסיקו מתוך הפסוקים שמקומו בנחלת בנימין, ומובא שם, שעל זה נתקנא דואג האדומי בדוד, כמו שאמר דוד בתהלים (סו, י) "כִּי קִנְאֵת בֵּיתְךָ אֶכְלֵתִי, וְחִרְפוֹת חוֹרְפִיךָ נָפְלוּ עָלַי", ועל זה אמר עוד (במזמור קלב) "זָכוֹר ה' לְדָוִד אֵת כָּל עֲוֹנוֹתָי, אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְה' נָדָר לְאָבִיר יַעֲקֹב, אִם אָבֵא בְּאֶהְלֵ בֵּיתִי אִם אֶעֱלֶה עַל עֵרֶשׂ יְצוּעֵי, אִם אֶתֵּן שְׁנַת לַעֲנִי לְעַפְעָפֵי תְנוּמָה, עַד אֶמְצָא מְקוֹם לְה' מִשְׁכָּנֹת לְאָבִיר יַעֲקֹב". ומבואר באלשיך (שמות כה, ח), שידע דוד שהמקום הוא הר המוריה, רק שלא ידע היכן הר המוריה עצמו, רק שמע שהוא בצד של אפרתה הסמוכה לירושלים, בין לוז לירושלים תחת שיפוע הסולם שראה יעקב, וחשב שהוא במקום עיר מושב ולא באחת מהשדות, ואח"כ נגלה לו שהוא 'בשדה יער', בגורן ארְוֵנָה.

אין הקב"ה חפץ בבנין ירושלים אלא כאשר תכון בה מלכות דוד

ובספר דברי יואל (פ' ראה, עמ' שצג) הביא בזה את דברי הזוה"ק (בפ' ויקהל דף קצח ע"א) שלא בחר הקב"ה בירושלים עד שהסתכל בדוד שיהיה רועה ישראל, וכן הביא את מה שביאר הב"ח (באר"ח סי' קיח) גבי נוסח ברכת 'בונה ירושלים', שבקשת וְיִסְאֵ דָוִד מְהֵרָה בְּתוֹכָהּ תִּכְנֶן' הוא מעין ברכה זו, כי אנו מבקשים שיבנה ירושלים בקרוב כדי שסכסא דוד במהרה תכין בתוכה, לומר שאין שאלתינו כי אם לצורך גבוה, כי אין כסא ה' שלם אלא כשסכסא דוד על מכוננו בירושלים. ובזה ביאר הדברי יואל, שלכן לא נתגלה מקום המקדש אלא לדוד, כי זהו שייך דווקא אליו, והיה בלתי אפשרי שיתגלה הדבר מבלעדו. ולכן הוצרך בעבור זה לעינויים גדולים עד שיכל למצוא המקום, כי היה צורך לגדול עבודתו והשתוקקותו בקדושה של דוד מלך ישראל בכדי שיוכלו להגיע אליה. כי רק בקדושה ובטהרה ובהשתוקקות

יִמּוּבֵא בִּילְקוּט מֵעַם לוֹעֵז (פ' ראה, עמ' תרו) שנשבע דוד שלא יעלה על מטתו לישון וזהו 'אִם אֶעֱלֶה עַל עֵרֶשׂ יְצוּעֵי', ועוד נשבע שלא ישן אפילו על הארץ וזהו 'אִם אֶתֵּן שְׁנַת לַעֲנִי, וְעוֹד נִשְׁבַּע שֶׁאִפְלוּ לֹא יִסְמַךְ עַל הַקִּיר לִישוֹן וְזוֹהוּ 'לְעַפְעָפֵי תְנוּמָה', ועוד נשבע שלא יישן

אלא כשינת הסוס כמובא במסכת סוכה (בדף כו ע"ב), וכל זה עד שימצא מקום להשכין שם ארון הברית.

”קודש ישראל לה” (ירמיהו ב, ג)

משיעורים יום ה' בא ויום ה' במדבר תשע"א

ומדרגת הראייה היא, שמפרש את מה שרואה כפי החיצוניות שנראית בעיניו, ומדרגת השמייעה, שמפרש את הדברים כפי פנימיותם על פי דעת התורה וחכמים. וכשאדם רואה את העולם ויפרש בדעתו את המשמעות של כל דבר שרואה על פי מראה עיניו, יבוא לידי קללה, שהיא ענין 'ארור' והאות אל"ף. אמנם כשאנו מפרש את המשמעות של מראה עיניו, אלא על פי מה ששומע מהצדיקים שהשיגו וראו את האמת מכח ידיעת כל התורה, דרכיה וסודותיה, יבוא לידי 'ברכה', שהיא ענין האות ביי"ת.

ולעולם מוכרח האדם להשיג את האות אל"ף שהיא נעלמת, אלא שאם יצא להשיג זאת בעצמו על ידי ראייה, יבוא לידי 'ארור', אבל כשישפיל את דעתו וירד ממדרגת ראייה למדרגת שמייעה, ישיג את הברכה שעל ידה יוכל להשיג את מדרגת הראייה כפי שהיא באמת על פי דעת התורה, שהיא האות אל"ף של 'אמת'.

כל תיקון הדעת והתשובה תלוי בזה שישפיל עצמו ממדרגת ראייה לשמייעה

והוא כלל גדול בתיקון הדעת של האדם, והיא ראשית התפיסה וההסתכלות שצריכה להיות לאדם על כל דבר בעולמו, שיידע שצריך להעצים את עיניו מלראות ולפרש כל דבר שרואה כפי שהוא נראה לעינים, וישפיל את עיניו שכלו למדרגת השמייעה, לשמוע מהי דעת התורה ודברי חכמים על אותו ענין, ורק באופן זה ובביאור המשמעות של אותו דבר על פי התורה, כן יכניסה לשכלו ולמוחו, ובכך תהיה כל דעתו ותפיסת מחשבתו של האדם על פי התורה ודברי חכמים, ובזה הוא יוצא מכלל 'ארור' לכלל 'ברוך'.

וכן הוא גם בענין התשובה, שמשמעות התשובה היא, שרוצה האדם להשיב את עצמו על כל חלקיו אל השי"ת, ועל כן כשבא האדם לעשות תשובה, וכן בכל זמן שחושב מעצמו ומדברתו, אין לו לראות את פני הדברים כפי מה שרואה הוא בעיניו, כי בזה יראה את עצמו כ'ארור' ובענין של קללה, אלא צריך שיבטל את שכלו ותפיסתו על עצמו כפי מה שרואה בעצמו, וישפיל את דעתו למדרגת שמייעה, וישמע את דברי חכמים בענין זה. כי כדי שיוכל לראות את עצמו כ'ברוך', צריך שלא יראה

עשיית התשובה היא כחידוש הבריאה וענין תיבת 'בראשית'

כשאדם עושה תשובה הוא הופך לבריה חדשה, וכן אמרו במדרש (ויק"ר ל, ג) שהקב"ה מקבל את השבים ועושה אותם בריה חדשה, וכן כתב הרמב"ם בפרק ז (ה"ד) את הלכות תשובה, שבעל תשובה הוא אהוב ונחמד לפני הבורא כאילו לא חטא מעולם, כי כשאדם שב בתשובה הוא כעולם חדש וכקומה מחודשת בבריאה. וכפי שאת חידוש העולם ומעשה בראשית פותחת התורה בתיבת 'בראשית', כך את התשובה צריך האדם להתחיל מהמשמעות של ימיו ודעותיו על ענין 'בראשית'.

האות ב' ד'בראשית' היא כנגד השמייעה והאות א' היא כנגד הראייה

ובתיבת 'בראשית' רואים שפתחה התורה באות ביי"ת ולא באות אל"ף, והנה האות א' היא כנגד הראייה וכנגד האהבה, והאות ב' היא כנגד השמייעה והיראה, וכפי שהראייה גדולה מן השמייעה, כן האהבה גדולה מן היראה. כי כן אנו רואים בחוש, שהיראה נופלת על האדם בין על ידי ראייה ובין על ידי שמייעה, אבל אהבה אינה נולדת בלב האדם אלא על ידי ראייה, כגון כשישמע אדם על מקום סכנה, תיפול בליבו היראה שלא לילך למקום זה, אע"פ שלא ראה את דבר הסכנה בעיניו, אבל בענין האהבה, לא תוכל להיוולד בלב האדם אהבה לאיזה ענין, אלא אם כן ראהו וחש אותו בעיניו (משא"כ על ידי שמייעה תהיה בו סקרנות ולא אהבה), ולכן ענין הראייה גדול יותר מן השמייעה.

כשמפרש דבר ע"פ ראיית עיניו הוא ענין 'ארור' וכשמפרש ע"פ השמייעה מחז"ל הוא 'ברוך'

ומובא בירושלמי חגיגה (פ"ב ה"א) ובמדרש (בר"א, י ובתנחומא בראשית סי' ה) ובזוה"ק (בפ' ויגש, דף רה ע"ב), שהטעם שפתחה התורה באות ביי"ת ולא באות אל"ף, הוא מפני שרצה הקב"ה להתחיל את התורה באות ביי"ת הרומזת ל'ברוך', ולא באות אל"ף הרומזת ל'ארור'. וביאור הדברים, שהראייה שהיא כנגד האות אל"ף, היא על ידי האדם עצמו, שצריך שיראה את הדבר בעיניו, אבל השמייעה היא על ידי אדם אחר שראה את הדבר בעיניו ומודיעו.

את עצמו בשום פנים כמו שחושב הוא, אלא תהיה כל ראייתו כפי דברי הצדיקים שהורו לנו את הדרך וההסתכלות שיראה האדם את עצמו.

כששומע לדברי חכמים יודע כיצד להביט על עצמו

וכפי שפותחת התורה באות ב"ת, ובתיבת 'בראשית', כך כדי שיוכל לעשות תשובה, שהיא התחדשות האדם להיות כבריה חדשה, צריך שיפתח באות ב"ת והברכה, ובענין 'בראשית'. והוא מה שאמרו במדרש (ויק"ר לו, ד) על הפסוק "בראשית ברא א-להים את השמים ואת הארץ", 'בראשית', בזכות ישראל שנקראו ראשית, וכמ"ש בירמיהו (ג, א) "קודש ישראל לה' ראשית תבואתה". היינו שכשבא לחדש את עצמו בתשובה ולהיות כבריה חדשה, צריך שיהיה לנגד עיניו האמת, מי הוא כבן ישראל, וכמה גדולה מעלת נפשו, ועוצם יקר תפארתה, וזוהי הדרך שיוכל לבוא אל התשובה - שיידע תחילה מי הוא ומה מהותו, וזה אינו אלא על ידי השמיעה לדברי חכמים.

כי קודם ששומע האדם לדברי חכמים כיצד לראות ולהביט על עצמו, אין לו שלום עם עצמו, כי מצד אחד רוצה את התורה ואת דרך ה', ומאידיך אינו רואה בעצמו אלא רע, שהוא ענין קללה, וחושב עצמו כ'אורור', ואינו מוצא את דרך התשובה עד שחוזר אל החטא והמכשול. אמנם כששומע לדברי חכמים, יש לו שלום עם עצמו ויכול לעשות תשובה, וזה שאמר רבי אלעזר בשם רבי חנינא במסכת ברכות (בדף טו ע"א) שתלמידי חכמים מרבים שלום בעולם, כי על ידי ששומע את דברי חכמים ולא דברי עצמו, מתקיים בו "שלום רב לאוהבי תורתך, ואין למו מכשול" (תהלים קכב, ז), היינו שיש לו שלום ורוב אינו חוזר לסורו.

מהות היהודי מתגלה ביום שבת כשנכנעים יצה"ר והיסורים

ומהות היהודי נגלית בשבת קודש, ובה הוא התגלות הפנימיות של עם ישראל בתוקף תפארתם ועוצם יקרת נפשיותם, כי בימי החול יש כח ותוקף ליסורים והיצר הרע להסתיר את הפאר של ישראל, אבל בשבת מבטל הקב"ה את כח שליטת הרע. שהרי בלילות שבכל ימי החול יש שליטה לחיצונים על הבריות ואין בידם להתעלות מעל מקומם, אבל בשבת, על ידי שמירתה עולה האדם מעל מקום החיצונים. וכן בכל ימי החול בשעת המנחה הוא תוקף הדין, אבל בשבת בשעת המנחה הוא ההיפך הגמור, ובשעות אלו יש גילוי לרחמים הגדולים ביותר. ולכן בשבת נכנע כל ענין היצר הרע וענין היסורים המסתירים את אורו של היהודי, ומתגלה מהותו שהוא כולו טוב.

וימי החול שבהם הוא שליטת ל"ט מלאכות, הם כלבושים המסתירים ומכסים על יום שבת קודש, שבה הם נעשים ט"ל אורות כמו שאמר הרעיא מהימנא בזוהר פנחס (רמג ע"ב), והל"ט מלאכות הן כנגד הקללה כמ"ש (בראשית ג, ט) "בזעת אפיך תאכל לחם", שהם י' מלקויות לאדם וי' לחוה וי' מלקויות לנחש וי' לארץ (כמובא שם בזוהר), אבל ביום שבת יש שביטה מל"ט מלאכות ומל"ט מלקויות כמובא במסכת סנהדרין (בדף לה ע"ב) ובמסכת יבמות (בדף ו ע"ב) וכמו שפסק הרמב"ם (בהלכות שבת פרק כד, ה"א), כי בשבת נגלים ט"ל אורות שהם הפנימיות והרחמים.

הארץ שבת מתפשטת לימי החול ולכל העולם על ידי יום שישי

וכל מטרת הבריאה היא שיתגלה האור של יום שבת קודש על העולם כולו ובכל הימים, ויתגלה יום שכולו שבת, ויתבטלו המלקויות שהם הקללות ויתוקן חטא אדה"ר ולא יצטרכו לל"ט מלאכות, וכמו שאמרו במסכת שבת (בדף ל ע"ב) ובמסכת כתובות (בדף קיא ע"ב) שעתידה ארץ ישראל לגדל גלוסקאות וכלי מילת, כי תתבטל הקללה גם מן הארץ, כמ"ש בזכריה (ג, ב) "ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ".

וכשישראל משמרים את השבת, מאיר יום השבת על כל הימים ועל העולם כולו, ואז כל מלכותא דשמיא שבכל הימים נמשכת מיום שבת קודש. והממוצע שמאיר על ידו האור של יום השביעי בכל ימי המעשה הוא היום השישי, שעל ידו נכללים ימי החול ביום שבת ונכנעים החיצונים ויצר הרע והיסורים גם בימי החול. כי ימי החול מלבישים על יום שישי, ויום שישי מלביש על יום שבת כמובא בזוהר פנחס (שם), כי ביום שישי מסירים את לבושי החול ושובתים מל"ט מלאכות, ומכניסם את כל עניני הגשמיות והחולין, שהוא כל עניני המרחץ והכנת הגוף לשבת וכן הכנת המאכלים לשבת קודש, שכל זה בכדי לקבל ט"ל אורות ולהעלותם ולכוללם בקדושת שבת, שהוא כל ענין הטוב והרחמים. וככל שיכין האדם ויוסיף על עצמו הקדושה ביום שישי, כך תאיר בו קדושת שבת גם על גשמיותו ועביותו, וכן אמרו בתיקונ"ז (בתיקון יט, בדף לח ע"ב) שכל הנשמה היתרה בשבת תלויה בתוספת שבת מיום שישי.

ביום שישי יש שלום בין הגשמיות לרוחניות ובשבת נכלל הגשמיות ברוחניות ובימי החול יש מחלוקת בין הגשמיות לרוחניות, אבל ביום שבת נעשה

שלום וגם הגשמיות נכללת ברוחניות, והשלום ביניהם נעשה על ידי יום שישי שעל ידו כוללים את הגשמיות ברוחניות, שהוא ענין עונג שבת כמובא בהקדמת הזוהר (בדף ה ע"ב), וזה שכתוב (בשמות לא, ג) "אך את שבתותי תשמורו", שהם ב' שבתות, ליל שבת ויום שבת, והוא על ידי מעלי שבתא כמובא בזוהר שם. וזה שבשבת צריך לומר 'שבת שלום' כמובא בשל"ה (מסכת שבת, נר מצוה ס), כי שלום הוא כנגד יום שישי הכולל את ימי החול ונכלל בליל שבת, כי השלום היא המידה השישית, וכמ"ש בישעיהו (נד, י) "וברית שלומי לא תמוט אמר מרחמך ה'" וכמובא בזוהר עקב (בדף רעג ע"ב), 'שבת שלום' עניינו להבדיל בין הגשמיות של ימי החול לגשמיות של יום שבת שכולו קודש.

כפי ששבת מתגלית בחול ע"י יום שישי כך מהות היהודי מתגלה על ידי מידת היסוד

וכאמור לעיל, דרך התשובה היא שצריך האדם תחילה להכיר את עצמו ולדעת מה הוא ומה מהותו, ופנימיותו ומהותו של כל יהודי היא ענין יום שבת קודש, אלא שאין הוא יכול לראות את עצמו כפי האמת, ורואה את עצמו כ'אורור', מפני שאין לו שלום עם עצמו. ולכן כשם שהתגלות השלום בין הגשם לרוח ביום שבת היא על ידי יום השישי והמידה השישית הנקראת שלום, כך התגלות מהות היהודי שהיא ענין יום שבת (שאו נכנע יצר הרע ובטל ממנו היסורים והטרדות), אינה יכולה להתגלות בו אלא על ידי קדושת הברית, שהיא המידה השישית ונקראת שלום. וכשם שנגלית מלכותא דשמיא ויום שבת בכל ימי החול על ידי יום שישי, כך מהות היהודי שהיא ענין שבת, נגלית בכל אבריו שהם כנגד ימי החול, על ידי היסוד וקדושת הברית, היינו שיאיר את פנימיותו על כל דעתו ואבריו, ויהיה נכלל כולו במהותו שהוא כולו טוב.

עיקר ה'קום עשה' בשמירת הקדושה הוא הזכירה במהותו ורצונו ובכל הטוב שבו וכפי ששמירת שבת היא על ידי 'עשה' שהוא זכור ו'לא תעשה' שהוא שמור, כך קדושת הברית היא על ידי זכור ושמור, 'שמור' הוא ענין היראה, ו'זכור' הוא ענין האהבה. כי בכדי שלא לעבור עבירה ח"ו אין צריך האדם אלא להיות חכם ולהבין שאין לחטוא מפני שהוא כאש שורפת, וזהו ענין היראה שהוא כנגד 'שמור' וכנגד לא תעשה, ולכן אין לאדם לעסוק כלל בענין זה, כמו שאינו עוסק במחשבתו אם להכנס לתוך האש, וזהו כמו שאמרו בהקדמת התיקונ"ז (בדף יא ע"א) ש'בראשית' הוא נוטריקון ברית - אש. אמנם עיקר העסק של האדם צריך שיהיה בבחינת 'זכור', וכמו שבשבת הזכירה היא על מעשה בראשית, כך הזכירה בעבודת התשובה היא ענין 'בראשית', וזכירת מהותו שבו ישראל שהוא "קודש לה' ראשית תבואתה" כנאמר בירמיהו.

כי הדביקות בהש"ת שכתוב בו "ואתה קדוש", היא על ידי ההתכללות בשבת קודש שכתוב בה 'כי קודש היא' (שמות לא, יד), והתכללות האדם בשבת קודש, שהיא פנימיותו ומהותו, הוא על ידי הזכרון בקדושת ישראל שהוא 'קודש לה', וכמובא בתנא דבי אליהו (בהבא פרק טו) שג' קדושות הן: קדושת הקב"ה, קדושת שבת, וקדושת ישראל, ושלשתן חשובות כאחד. היינו שיזכור תמיד שהן ג' קדושות, ויראה את כל הטוב העצום שבו, כי פגם במהות היהודי אינו שייך כלל, כי הוא קודש לה', וכל חטא אינו פוגם אלא בבחינת הלבוש של האדם (כמ"ש בקהלת ט, ט) "בכל עת יהיו בגדיך לבנים" והכוונה שלבוש הנשמה נקי מן החטא), שהלבוש הוא כנגד ימי החול, ולכן בודאי שהעיקר הוא מהות היהודי ולא לבושו, וכפי שאור שבת קודש מאיר על ימי החול שהם הלבוש המכסה לשבת, כך על ידי הזכרון במהותו שכולו טוב, תאיר פנימיותו גם על כל לבושו ויתקיים בו "אך טוב לישראל" (תהלים עג, א), היינו על ידי שיפירי את הרע ממנו (כמו שאומרת הגמ' בפסחים (ה ע"א) 'אך חילק], יראה את הטוב שבו, ובזה יתפשט ויאיר מהותו גם על לבושו, ויוכל לעשות תשובה ולהיות 'סר מערע'.

כשמכיר האדם את מהותו משיב בזה לעצמו את הברכה והפאר

וזה שאמרו בזוהר יתרו (דף צב ע"א) ששבת הוא סוד ברית קדישא, ושמירת השבת היא כענין שמירת אות הברית, שהוא כלל כל התורה. כי כאמור אין מגלה האדם את מהות יהדותו, שהוא ענין השבת, אלא על ידי שמסיר מעצמו את הקללה והחרפות והבזיונות שרואה על עצמו מפני ענין זה, ונעשה לו שלום בינו לבין עצמו, כי מכיר את מהותו. כי היסוד הוא כלול מחסדים וגבורות כמובא בעץ חיים (שער יח, ד), שהם כנגד 'זכור ושמור', וכשמנתקן שניהם, נעשה מיו"ד את ב"ת, כי בתחילה מהותו נעלם שהוא כהאות יו"ד וכנגד הברית כמובא בזוהר בראשית (בדף נו ע"א), וכשזכור מהותו ומאיר זאת על כל לבושו וענין החולין שבו, נעשית לבי"ת שהיא כנגד הברכה, ונעשה 'שבת' כמובא בזוהר שם.

וזה שאמרו במסכת נדה (בדף לא ע"ב) שכשזכר בא לעולם ברכה באה לעולם, היינו שכשמקיים ענין זכור, זוכה לבי"ת שהיא הברכה, ומתבטלת

זוכה לשלום ול'ברכה' שהם אות ברית ואות שבת.

חכמים מפנים את האדם להביט אל מהותו ופנימיותו ולא אל לבושו וחיצוניותו

וצריך כל אחד לדעת, שלכל אדם הנמצא בזה העולם יש קשיים, עד שישראלים את חציו ויהיה שלם ויקרא 'אדם'. כי לכל אחד יש נשמה וגוף, וכל שאין לו שלום ביניהם הוא נקרא פלגא דגופא, ואדם היינו שלם בצלם אלקים, שהוא מיושב בדעתו ויש לו שלום בין גופו לנשמתו, שאז הוא נקרא 'אדם', כי לאחר שימצא כל מה שאבד ממנו ויעלה את כל הטוב שלו לשכון אצלו בדעתו, יהיה שלם כדמות אדם.

כי כל טוב וחיים שיצא ממנו ונשפע אל כוחות הטומאה נעשה על זה לבוש, ואותו הלבוש מראה לאדם את עצמו כאדם טמא ובזוי, אבל בתוכו נמצא אותו הטוב שאבד ממנו בחטאו. ובאמת אותה הטומאה אינה שייכת אליו כלל, אלא שהוא לבוש המקבל חיות מתוך אותו הטוב והחיים שיצאו מטיפי מוחו. וכיון שאותו הלבוש הטמא מתלבש על חלק ממנו, נדמה הוא לאדם שזהו כל מהותו בעצמו. ולזה יש לאדם בחירה, האם להביט על הלבוש הטמא, או להביט על הפנימיות והטוב השוכן בו, האם להביט אל השקר והחיצוניות כפי שמראה לו היצר הרע, או להביט אל האמת והפנימיות שבו, שהוא כל הטוב והיראת שמים, וכל הלימוד והתפילה והרצון שיש בו אל הקדושה ואל התורה.

כל בר ישראל מלא הוא בטוב נצחי שאין העולם הזה כולו יכול להכילו

כי כן היא האמת, שכל בר ישראל מלא בטוב, ובפרט אדם שקשור בעסק התורה והמצוות והתפילה וקיום השולחן ערוך, שאין בו רע כלל, כי קיום התורה פועל באדם את כל התקונים כולם, ובזה שאדם נכנס לבית המדרש ורוצה את תורת ה' ומנסה להתקרב ולהבין איזה דבר מדיני התורה והלכותיה, נעשים בו ובנשמתו דברים שאין הדעת יכולה להבין בעוד האדם בעולם הזה, ובפסיעות של אדם לדבר מצווה נתקנים בזה עניינים בפלאים עד שורשו באדם הראשון. וכל שכן כשיגיש האדם לתפילה ומקדש את שמו הגדול של ה' ב"ה, ועונה אמן יהא שמיא רבה, שהוא שבח המבטל מאדם דינים בכל סדר ההשתלשלות עד שורש נשמתו, והוא דבר שאין למעלה ממנו, ובעבורו ברא הקב"ה את כל העולם - שירד האדם לזה העולם ויעלה על פיו שבח בגדולתו יתברך.

ואדם שיש לו יראת לקיים את ההלכה והשולחן ערוך, ושומר שבת כהלכתה ויש לו ידיעה משביתת ל"ט מלאכות, הוא נעשה שותף לקב"ה בבריאת העולם וקיומו בכל רגע, וגדלה מעלתו על מעלת המלאכים ושרפים, והשי"ת מתפאר בו בכל העולמות. וזו האמת שיש בכל בן ישראל שיש לו את הקשר בתורה ובמצוות, שהוא מלא בטוב, שהוא טוב נצחי, ואין העולם הזה כולו יכול להכיל את האור העצום הבוקע מכל דבר קל שעושה בדרך ה' וקיום התורה. והעיקר שיקיים את הזכירה בזה, וזה שכתוב (בדברים ח, יח) "וזכרת כי ה' א-להיך הוא הנותן לך כח לעשות חיל", היינו שכל הטוב שעושה האדם הוא ממנו יתברך, ואם כן בודאי שיהיה קיום ונצחיות לכל הטוב שעושה.

זכירת מעשה עמלק הוא זכירת הטוב שרוצה עמלק להסתירו

וזהו ענין זכירת מעשה עמלק שאנו צריכים לזכור תמיד, כי ענין עמלק הוא לצייר לאדם שהוא 'ארור', ודברי חכמים הם שיזכור האדם את מהות יהדותו ואת ה'ברכה', ובזה יהיה לו שלום, ויהיה נשפע כל הטוב והפנימיות שבו על הלבושים שלו הנראים לו כ'חולין', עד שיזכה לכלול גם אותם בקדושה. ועיקר הבחירה שיש לאדם בכל רגע ורגע תלויה בראיה ובעינים - כיצד לראות את פני הדברים, כמ"ש (בדברים ל, טו) "ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב ואת המוות ואת הרע", היינו שנתן לנו הקב"ה את הבחירה, האם לראות את הטוב שבנו ולהאירו ולנשאו, או את הרע שמציג לנו יצר הרע, האם לראות את המוות, שהוא לבוש הטומאה שיש לו קצבה, או את החיים, שהם מה שמחיה לאותו הלבוש, שהוא הטוב שלנו שירד למקום זה.

וכשאדם הולך בדרך הזה יש לו 'שלום', והשלום הוא הכלי שעל ידו יוכל לראות את כל מהותו ופנימיותו, ותהיה בעיניו משמעות גדולה לכל הטוב שעושה לפני השי"ת, וזה שאנו מתפללים 'שים שלום טובה וברכה וכו' כי באור פניך נתת לנו ה' א-להינו תורה וחיים אהבה וחסד וכו', היינו שיתן לנו שלום שעל ידו נוכל לראות את כל הטוב שכבר יש בנו, שעל ידו הוא עיקר שלימות הקדושה והברכה, שהיא האמת ב"ת ד'בראשית', שמשמעותה היא שתיכף כשבא האדם לעשות תשובה הוא בדרך להיות כבריה חדשה.

הקללה בזיעת אפך תוכל לחם' כמו שאמרו בילקוט שמעוני (בראשית ברמז טז) כיון שבא זכר בא כיכרו עימו, וזה שאמר הרעיא מהימנא בזוהר פנחס (בדף רמז ע"ב) שאין טיפה יורדת מלמעלה עד שיעלו כנגדה ב' טיפות מלמטה, היינו שאין יורד ענין הברכה שהיא ב"ת ד'שבת', עד שיעלו ב' טיפות שהם תיקון הברית, וכנגד זכור ושמור, שהעיקר בזה הוא ה'זכור', שיישב את המוחין והפאר שלו כבן ישראל, שהוא סוד אות תפילין שהם 'בין עיניך', היינו שיראה תמיד לנגד עיניו את מהותו וכל הטוב והפאר שבו. וזה 'לטוטפות', היינו ב' טיפות [כמו שאמרו במנחות (בדף לד ע"ב) טט בכתפי שתי].

כשיש לאדם את השלום נעשה מ'שבת' ומתקן את שרשו עד אדה"ר

וזהו שמובא בפרקי דרבי אליעזר (פרק יט) שכשבאה שבת ולימדה זכות על אדם הראשון, החל לזמר להשי"ת ולומר "מזמור שיר ליום השבת". כי לאחר שחטא נחלש בדעתו, כי הביט על לבושי שהם 'לבושי עור', אבל כשבאה שבת, ראה שבפנימיותו ומהותו הוא טוב גמור, ועל כן הודה על טוב זה, כמ"ש 'טוב להודות לה'. וחטאו היה בענין הברית כמ"ש בהושע (ו, ז) "והמה כאדם עברו ברית", והברית היא ענין האות וי"ו, וכשנעלמת היא כהאות יו"ד, וכשיש לה גילוי, היינו שיש שלום בכל חלקי האדם, היא כהאות ב"ת, שהיא כצורת תלת ווי"ן, היינו בראש, ובחלק גופו העליון, ובחלק גופו התחתון, שזה מרמז על השלום בכל חלקי ומדרגות האדם.

וכשהוליד בן קרא את שמו 'שבת', על שם 'שית', שהיא המידה השישית והיסוד, כי ממנו הושתת ונתייחד העולם, אמנם החסיר ממנו את האות יו"ד, המרמזת לאות ברית, ובזה הודה שחטא בענין זה. וישראל שיצאו מזרעו של אדם מתקנים את חטאו. וכשיצאו ממצרים היה מהותם נעלם מפני זוהמת מצרים, ובזה הברית היא כהאות יו"ד, וכשעמדו על הר סיני נעשית הברית לאות ב"ת כמובא כל זה בזוהר בראשית (שם בדף נו ע"א), כי התגלה מהותם בכל חלקי גופם, וסרה מהם הזוהמה אף מלבושם.

וזה שכתוב (בשמות י, א) "למען שְׁתִי אותותי אלה בקרבך", כי בתחילה הוציא אדם את 'שבת', שלא היה נגלה בו מהות הטוב והתשובה, וכשהחל הקב"ה לגלות את האור של ישראל במצרים נעשה 'שְׁתִי', ואחר שגילה בהם את ברית ואות שבת בהר סיני, נעשית ב"ת שלימה ונתקן חטא אדה"ר. ועל כן אמר 'מזמור שיר ליום השבת', כי ראה שיתקנו חטאו.

וזה 'למען שְׁתִי אותותי אלה בקרבך', היינו בכדי לגלות בישראל ב' אותות שבת וברית בכל חלקיהם, וזה 'בקרבך', היינו בין אותיות ש' ות' ד'שבת', ונעשה 'שבת', כי מתגלית מהותם. וזה שכתוב שם (בשמות י, א) "ולמען תספר באזני בנך ובן בנך", כי דוקא על ידי מדרגת השמיעה לדברי חכמים שיקבל מהם את הדרך איך להביט על עצמו, בזה יוכל לראות את כל הטוב שבו, וזה 'בנך ובן בנך' (היינו חג"ת נה"י) שהם בכל חלקי גופו ולבושיו.

כשיש לאדם את השלום נעשה מ'שבת' ומתקן את שרשו עד אדה"ר

והן בדרך התשובה והן בכדי שיהיה האדם סר מרע, יש לפניו את הבחירה איך להביט על עצמו, או שיראה את עצמו כפי שמצייר לו יצרו, או כפי דברי הצדיקים המגלים לו את מהותו. ולכן מצוות הברית היא ביום השמיני, שהוא כנגד הבינה והאוזן [שעיקר הבינה היא בשמיעה וכנגד האוזן כמובא בעץ חיים (שער ד, א) ו'בינה' בגימט' 'באוזן' ע"ה], שהוא גם כדי להסיר ממנו את ערלת האוזן, כמו שאומר רבי עקיבא בבראשית רבה (לך לך פר' מו, ה), ארבע ערלות הן, ואחת מהן היא ערלת האוזן, כמ"ש בירמיהו (ו, י) "הנה ערלה אזנכם", ולכן המילה ביום השמיני, בכדי שיוכל לשמוע את דברי חכמים, ולא יאטום אזניו מלשמוע את דבריהם ויבוא לידי קללה. כי העיקר שילך האדם בדרך השמיעה הוא בענין אות הברית, כי דוקא על זה יש את מלחמת עמלק להשפיל ולבזות את האדם ולהרחיקו מעבודת השי"ת, ועל כן על מלחמת עמלק אמר הקב"ה למשה "שים באזני יושע" (שמות יז, יד), היינו שעיקר המלחמה בעמלק היא שישמע התלמיד לרבו כיצד היא הדרך שיביט ויראה את עצמו.

וזה שכתוב (בדברים יא, כו) "ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה, את הברכה אשר תשמעו אל מצוות ה' א-להיכם... והקללה אם לא תשמעו אל מצוות ה' וגו'", וכתוב 'ראה' בלשון יחיד, כי בזה הוא עיקר הבחירה של כל אחד ואחד איך לראות את עצמו, כ'ארור' או כ'ברוך', והוא תלוי בשמיעה כמ"ש 'אשר תשמעו', אם שומע לחכמים כיצד לראות ולהביט בעצמו, או שהולך אחרי דעתו ועיניו ורואה את עצמו כ'ארור'. וכששומע לדברי חכמים והצדיקים בדרך התשובה, תאיר בו ה'ברכה' שהיא האות ב"ת ד'שבת', וזה 'את הברכה אשר תשמעו' ר"ת גימט' 'אות', שעל ידי השמיעה

המעונינים להצטרף למערך החלוקה מידי שבוע באזור המגורים ניתן לפנות לטלפון 0548434755

לבקשת רבים ניתן לשמוע בקו 'שיעורי הינוקא'
את השיעורים האחרונים ומאמר יומי.
מספר הקו 02-5-306-506
האזינו ותחי נפשכם

לציבור הקוראים היקר
הדפסת העלון כרוכה בהוצאות רבות, העלון יוצא בצמצום והביקוש עצום. ניתן לתרום בעמדות נדרים פלוס לעמותת ידי להועיל עבור 'משולחן שלמה', ולציין ההקדשה.
או בהעברה: בנק: מזרחי טפחות (20) סניף: 417 (גאולה) מס' חשבון: 521025
שם העמותה: 'יד להועיל' - עבור העלונים, ולציין את שם ההקדשה.